

Landerloos wordt Bergmans, sneuvelt en komt weer thuis

Raoul Jans

Petrus Landerloos, de veldwachter van Loksbergen, zal niet onverdeeld gelukkig geweest zijn toen hij op het gemeentehuis van Donck nabij Diest de geboorte van zijn kleinkind ging aangeven dat op de morgen van 18 februari 1891 geboren werd. Zijn jongste dochter **Maria Victorina Landerloos** had namelijk die morgen om zeven uur het leven geschonken aan een flinke zoon met de naam **Renierius**. Van de vader is in de geboorteakte geen spoor te vinden, wat toch wel op de status en de voorbeeldfunctie van de veldwachter zal gewogen hebben. Hoe dan ook: de 25-jarige dochter had een zoon en de dorpsroddels zullen wel hebben opgehouden toen Maria Victorina op 20 oktober 1900 in het huwelijk trad met Franciscus Bergmans, die sinds 5 januari 1900 in de Lange Zavelstaat 27 te Antwerpen woonde. Renierius Landerloos, inmiddels negen jaar oud, werd in dezelfde akte erkend en gewettigd door het huwelijk van zijn ouders en zal voortaan door het leven gaan als **Renierius BERGMANS**.

Na het huwelijk van Franciscus Bergmans (28/08/1874 Testelt - Deurne Antwerpen 18/05/1932) met Maria Victorina Landerloos gaan ze op 29 december 1900 met hun zoon Renierius in het pand Dries 4 te Antwerpen wonen, waarschijnlijk aangetrokken door de werkgelegenheid in de haven en de diamantindustrie in de metropool. Later zal dit gezin nog terug te vinden zijn in de Schoolstraat 8 (04/07/1902), in de Ceulemansstraat 53

(18/10/1919) en in de Van Straelenlei 79 te Merksem (24/11/2019).

Dertien jaar lang gaat het leven zijn gang tot de oorlogsdreiging iedereen in zijn greep begint te krijgen. Voor de gewone bevolking hier bij ons komt de oorlog onverwachts. In een tijd waar geen radio of televisie bestaat is men voor nieuws aangewezen op kranten en mondelinge nieuwsverspreiding. De lokale pastoors informeren wettelijk hun parochianen van op de preekstoel en marktkramers brengen hun nieuws op markten en kermissen.

Op 28 mei 1913 voert de minister van Oorlog, Charles de Broqueville, de veralgemeende dienstplicht in in België, om de legersterkte van ongeveer 180.000 man naar 340.000 te verhogen. Dit getal zal echter nooit worden gehaald. Het Belgische leger was immers in volle reorganisatie. Op 29 juli wordt het leger "op versterkte vredesvoet" gesteld: de dienstplichtklassen 1911, 1912, en 1913 worden opgeroepen. In de dagen nadien worden ook de andere klassen met de met onbetaald verlof gestuurde soldaten gemobiliseerd. Na de mobilisatie van 31 juli 1914 bestond het leger uit mannen die nog uitgeloofd werden, de dienstplicht van één zoon per gezin vervulden of voldeden aan de algemene dienstplicht. Het Belgische veldleger, bestaande uit 117.000 man telde 120 bataljons en beschikte over 93.000 geweren, 6.000 sabels, 348 stukken artillerie,

Henricus Landerloos

° Kortenaken 09/01/ 1801
+ Kortenaken 18/04/1856

x Helena Mignolet (Gehuwd op 24/05/1828 te Kortenaken)

° Linkhout 19/07/1792

Petrus Landerloos

° Kortenaken 27/05/1831
+ Donck 27/01/1896

x Godeliva Liesenborghs (Gehuwd op 17/09/1856 te Halen)

° Halen 27/02/1834
+ Donck 15/05/1889

Kinderen:

Maria Leonia Landerloos 1860-1866

Maria Urgila Landerloos 1864

Maria Victorina Landerloos Halen 03/11/1866 - Deurne Antwerpen 11/05/1942

Petrus Tryhpon Landerloos 1873

112 machinegeweren, 20 vliegtuigen, 4 observatiebal-lons, 4 radiostations en 4.500 ruiters.

Daarbij kwam nog de vesting Antwerpen die bestond uit ongeveer 40.000 man in plaats van de nodig geachte 150.000 man. De vesting van Luik en Namen beschikten ieder nog over 20.000 man. Het hele leger had een groot tekort aan officieren maar ook aan houwitsers, machinegeweren en munitie. Over de te volgen strategie, tactiek en organisatie bestond er onenigheid bij het opperbevel: luitenant-generaal Selliers de Moranville wou het leger terugtrekken naar Antwerpen dat als bevoorradingsplaats dienst kon doen terwijl vestingstroepen in Luik en Namen de Duitse opmars zouden belemmeren. Kolonel Baron de Ryckel wou daarentegen het veldleger positie laten innemen tussen de Ourthe en de Duitse grens om het later te laten terugtrekken naar Antwerpen.

Bestond het Belgische leger vooral uit niet weder opge-roepen en ongetrainde krachten, dan was het Duitse leger wel voorbereid op de oorlog. Bovendien was het Duitse leger materieel superieur en ook de oorlogstenue viel minder op dan de uitrusting van de Belgische troepen.

Hoe dan ook, wanneer koning Albert I op 2 augustus 1914 een persoonlijke brief schrijft naar de Duitse Keizer in een laatste poging het onheil af te wenden, passerende de Duitse troepen reeds de Luxemburgse grens. Als de koning op 3 augustus aan Duitsland laat weten niet akkoord te kunnen gaan met hun doortocht door België om Frankrijk aan te vallen trekken zij zonder formele oorlogsverklaring op 4 augustus om 7.30 uur bij Gemmenich (Luik) België binnen. Het eerste Duitse leger onder generaal Alexander von Kluck en het tweede leger van generaal Karl von Bülow leidden de aanval.

In deze weinig benijdenswaardige omstandigheden vinden we René (Renerius) Bergmans, milicien 1911 soldaat 2de klas 9de regiment de ligne (stamboeknummer: 56.531) terug in de omgeving van de forten van Luik.

Terwijl de Belgische legertop ruzie maakt over de verdediging van Luik, naderden 34.000 Duitse soldaten onder leiding van generaal Von Emmich met 125 stukken geschut de forten van Luik. Deze forten werden verdedigd door de Belgische 3de divisie, 23.000 man sterk, onder leiding van generaal Gérard Leman. Samen met de vijftiende brigade van de vierde divisie uit Namen, vier vestingsinfanterie regimenten, vijfhonderd burgerwachten en de bemanning van de forten zelf (ongeveer 32.000 man) beschikten ze over tweehonderdvijftig nieuwe kanonnen, een honderdtal verouderde stukken en dertig machinegeweren.

Op 5 augustus 1914 om 22.00 uur opende generaal Otto von Emmich een aanval op de forten van Luik. Deze forten vormden een voor het Duitse eerste en tweede leger immers een ernstige hinderpaal voor hun opmars naar Frankrijk. Generaal Leman trok zich met zijn hoofdkwartier terug in de Citadel. 's Nachts begon de werkelijke slag om Luik. Bij de aanvang waren

de Duitse granaten en de veldartillerie te licht van kaliber om door het beton en het staal van de forten te dringen. De forten konden echter vrij de aanvallende Duitse infanterie beschieten, wat grote verliezen bij de Duitsers veroorzaakte. Toch konden de Duitse troepen die woensdagavond 5 augustus doorbreken en naar de stad Luik oprukken. Generaal Leman beval op 6 augustus de derde divisie zich terug te trekken tot achter de rivier de Gete. Op 7 augustus namen de Duitsers Luik in.

Op 6 augustus noteert een officier dat René Bergmans gesneuveld is "au combat de Seraing".

		ANS	MOES	JOURS
Le 1-8-14	Cheront au 1 ^{er} de ligne Col. Lala.			
Le 6-8-14	1 ^{er} Pr. au combat de Seraing		2	15
Le 20-12-17	Seraing		2	20

Op 17 augustus 1914 liet het Ministerie van Oorlog bij monde van de Burgemeester van Antwerpen aan vader Bergmans weten dat zijn zoon is gestorven voor het vaderland te Seraing. De verslagenheid moet totaal geweest zijn. Kort daarna werd een herdenkingsdienst voor de overledene gehouden met bijpassend bidprentje. Maar dit is niet het einde van het verhaal...

Na de val van de stad Luik werden grote groepen soldaten gevangen genomen en naar Duitsland overgebracht. In veewagens werden de meesten van hen naar Hannover getransporteerd en verdeeld over Munster, Celle en Soltau. Het was een eindeloze reis waarvoor geen bevoorrading was voorzien.

Rene Bergmans kwam terecht in Munster. Munster was een Duits legerkamp dat er - gezien het vertrek van de Duitse troepen - nu verlaten bij lag. Sommigen werden ondergebracht in de lege barakken maar de meesten onder hen werden samen gedreven op een omheind terrein waar een tiental tenten inderhaast waren opgericht. In deze tenten waarin men na veel slagen en stompen vijfhonderd man kreeg werden achthonderd gevangenen samengeperst. Het kwam er die eerste maanden inderdaad op neer dat niets klaar was om zoveel krijgsgevangenen te ontvangen.

Hier bleef Rene Bergmans twee maanden lang om dan te worden overgeplaatst naar Soltau. Daar hadden te eerste krijgsgevangenen het zowaar nog slechter gehad. Zij werden samengedreven op een stuk vlakke heide waarop zij zelf nog de eerste barakken moesten oprichten. Zonder gebouw om in te schuilen, kroop men 's nachts dicht bij elkaar om het toch een beetje warm te krijgen. In verslagen uit die periode leren we dat men 's morgens een kom koffie kreeg en 300 gram brood, een rantsoen dat later naar 250 gram werd gebracht. 's Middags een slappe soep van koedarmen of beetwortelsoep en 's avonds nog eens koffie of een soort afkooksel van meel uit bonen. Twee maal per week kwamen schildwachten het kamp binnen gestormd om mensen op te halen voor allerlei werkcommando's.

Ook hier in Soltau verbleef Rene Bergmans ongeveer twee maanden om dan te worden overgebracht naar de een kamp dicht bij Bremen waar hij ook weer twee maanden werkte aan een kanaal. Alsof het om een regelmaat ging werd Rene Bergmans na twee maanden weer overgeplaatst. Ditmaal ging de reis naar het Sennelager bij Bochum. Daar bleef hij tot het einde van de oorlog werken in schacht tien van de Konstantin der Grosse mijn.

Rene Bergmans moet niettegenstaande alle ontberingen en slagen toch nog de wilskracht en geluk gehad hebben om het te halen. Op 11 november 1918 was de Groote Oorlog voorbij maar nog niet alle ontberingen. Geneeskundig onderzoek wees later uit dat hij aan de

Maar voor hen die geloven is dit afscheid
geen vaarwel, maar hen troost de zekerheid
van een hoopvol weerzien bij de Heer.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

Mijnheer

René BERGMANS

Echtgenoot van Mevrouw

Maria CLOOTS

geboren te Danck op 18 Februari 1891,
overleden te Deurne op 16 Augustus 1954,

Voorzien van de laatste H.H. Sacramenten.

Aan hen die in U geloven, o Heer, wordt
het leven niet ontnomen, het wordt vernieuwd.

Hij was een trouw en liefdevol echtgenoot
en een voorbeeldig vader, die het geluk der
zijnen betrachtte. Niets was hem te veel en
daarom zal zijn nagedachtenis in zegening blij-
ven.

Zijn rechtschapen inborst en zijn goed hart
verworven hem de achting en de liefde van al
degenen die hem kenden.

Geliefde echtgenote, zoon, schoondochter
en bloedverwanten, hebt dank voor uw gene-
genheid, gij weet hoe zeer ik U bemind heb.
God roept mij tot zich, maar mijn liefde voor
U sterft niet. Ik verlaat dit tranendal voor een
beter leven. Bewaart mijn aandenken in Uw
hart en vergeet mij niet in uw gebeden.

Gnadige Heer Jezus geef hem de eeuwige
rust.

Huis H. BRIJDENBACH, begrafenissen,
Provinciestraat 81 Tel. 35.73.81

Mevrouw René BERGMANS, geboren Maria CLOOTS,
Mijnheer en Mevrouw Charles BERGMANS-DOCX,
Mijnheer en Mevrouw Gustaaf CLOOTS-STROOBANTS,
Mevrouw Weduwe Henri CLOOTS-GOVAERE,
Mijnheer en Mevrouw Arthur CILLEN-SCHACKS en zoon Marcel,
De families BERGMANS en CLOOTS

zeer getroffen door Uw oprechte gevoelens
van deelneming, danken U van harte.

slechte behandeling in de Duitse kampen een ernstige
maagkwaal had overgehouden, een maagzweer en he-
vige migraine-aanvallen. Maar na een helse tocht terug
stond Rene op 20 december 1918 tot ieders verbazing
terug op de stoep van het ouderlijk huis te Deurne.

De gesneuvelde patriot ging op 7 augustus 1919 op
onbepaald verlof. Op 30 oktober 1920 huwde hij
met Maria Cloots (°Antwerpen 10/09/1891 + Wilrijk
30/07/1977). Hij werd diamantbewerker en het koppel
ging wonen te Deurne in de Tweemontstraat 294. Later
zouden ze nog verhuizen naar de Amandus Geenenlaan
13 in dezelfde gemeente en kregen ze één zoon: Caro-
lus Gerardus Victor Bergmans (° Merksem 16/08/1921
+ Deurne 30/06/2010).

Renerius Bergmans stierf te Deurne op 16 augustus 1954.

Bronnen

Familiearchief Bergmans in de bibliotheek van het Do-
cumentatie- en studiecetrum voor familiegeschiede-
nis te Merksem: 001 FAA 0092.

Website van het Rijksarchief in België: www.search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven.

Heemkundige Kring Tervuren: de Ballingsgezellen van
Soltau.

Heemkring Pervijze: onze krijgsgevangenen in Duits-
land Abel Lurkin.

Militair archief te Evere (met dank aan Adj. Xavier Van
Tilborg)

Koninklijk legermuseum Brussel (met dank aan Olivier
Rodens en Rob Troubleyn).